

historians' opening concerning the history of the Old Finland. Especially Jyrki Paaskoski should be credited for the latter. In the future, the researchers will hopefully continue to study the Old Finland because there is plenty of hardly ever used material in Finland as well as in Russia, as we now know.

Ulla Ijäs

Mattias Pirholt, *Metamimesis: Imitation in Goethe's Wilhelm Meisters Lehrjahre and Early German Romanticism* (Rochester NY: Camden House, 2012). 220 s.

I förra numret av denna årskrift recenserade undertecknad den av Mattias Pirholt redigerade antologin *Constructions of German Romanticism: Six Studies/Konstruktionen der deutschen Romantik: Sechs Studien* (Uppsala, 2011). Antologin var en delstudie, förarbete, i det av Vetenskapsrådet finansierade projektet "Metamimesis. Ideologi och representation i tidig tysk romantik". Projektets övergripande syfte är att revidera bilden av övergången från upplysningstidens klassicism till den tidiga tyska romantiken genom att betona kontinuiteten mellan den klassicistiska estetiken och romantiken. I och med monografen *Metamimesis* fullbordas i någon mening detta projekt.

*Metamimesis* tar utgångspunkt i romantikens representationsteori. Det har ett värde i sig eftersom de flesta andra ansatser till jämkningar mellan upplysning och romantik har skett utifrån ett dedikerat upplysningsperspektiv (till exempel Martin Lamm och Thomas Bredsdorff). Pirholts analys sker bland annat med avstamp i Manfred Engels (*Der Roman der Goethezeit*, 1993) teser om den romantiska romanens idealistiska och anti-mimetiska orientering – teser som Pirholt delvis reviderar. Verket består av fem huvudkapitel. Det första kapitlet innehåller en genomgång

av romantikens mimesisbegrepp, särskilt i relation till den romantiska romanen. De följande kapitlen är vikta åt fallstudier ägnade i tur och ordning Goethes *Wilhelms Meisters Lehrjahre* (1795–1796), Friedrich Schlegels *Lucinde* (1799), Novalis' *Heinrich von Ofterdingen* (1802) och Clemens Brentanos *Godwi* (1801). I fallstudierna skärskådas romanerna i ljuset av författarnas respektive estetiska skrifter och traktat samt mot bakgrund av romantikens romanteorier.

Den romantiska estetiken har, med Wolfgang Preisendanz klassiska formulering, beskrivits som ett "avsteg från principen om naturimitation". Enligt detta traditionella perspektiv grundar sig den romantiska poetiken på konstnärens autonoma skapande (*poesis*) och utgör på så vis ett uppror mot upplysningens mimetiska estetik. Genom sin analys visar Pirholt att den dominerande tendensen i 1700-talets estetik, med inbegrepp av den tidiga romantiska estetiken, är en konstruktiv dialektik mellan produktion (*poesis*) och reproduktion (*mimesis*). Varken den klassicistiska eller den romantiska estetiken försökte emellertid strikt åtskilja dessa poler, utan försökte i stället utforska hur produktion och reproduktion kunde interagera i den litterära framställningen. 1700-talets estetik och poetik försökte inte skilja mellan liv och dikt, utan försökte i stället aktivt transformera liv till konst och konst till liv, så kan en av Pirholts slutsatser sammanfattas.

Studien följer romantikens omtolkning av och relation till mimesisbegreppet. I förgrunden finns romantikens säregna förening av mimetiska och självreflexiva praktiker – grepp som syftar till att understryka att den mimetiska representationen äger rum inom ett verks metapoetiska sfär och därigenom gestaltar förutsättningarna för sin egen gestaltning. Den plats eller skärningspunkt där det romantiska verkets självreflektiva praktiker kring den mimetiska representationens möjligheter och begränsningar utspelas, kallar Pirholt för

”metamimetic space”. Denna skärningspunkt kännetecknas av en lek med upprepningar, imitationer och allegorier, av stilfigurer eller litterära grepp som på ett eller annat vis aktualiserar variabler som liknelse, repetition och analogi.

Romantikens intresse för romanen som genre grundar sig dels i att flera ledande romantiker betraktade romanen som ett fullbordande av de litterära generernas historiska utveckling, dels i att romantraditionen sågs som frikopplad från det klassicistiska genresystemet, som en ”Mischung aller Dichtarten” (en blandning av alla diktarter), som Friedrich Schlegel formulerade det. I Pirholts framställning är romantikens upptagenhet av romanen som genre betingad av att man betraktade den som en modernitetens genre, en genre som kunde skildra världen och de medvetanden denna modernitet gav upphov till, på samma gång syftade den romantiska romanen också till att transcendera detta tillstånd.

*Metamimesis* styrka finns i det initierade sätt den reviderar den i forskningen förhärskande bilden av romantiken som ett helt avgörande brott med det klassicistiska mimesis-ideal som kulminerade under 1700-talet, manifesterat bland annat genom Charles Batteuxs *Les Beaux arts réduit à un même principe* (1747). Varken upplysningens eller romantikens mimesis-begrepp skall, enligt Pirholt, förstås som återspeglning (Preisendanz) eller som ren verklighetsframställning i form av ”realistisk representation” (Auerbach). Mimesis bör i stället betraktas som ett mer elastiskt, ideologiskt och produktivt begrepp. Redan den klassicistiska estetikens mimesis-begrepp skiljer sig avsevärt från mimesis i betydelsen realistisk representation eftersom den även kunde inbegripa en imitation av naturens produktiva princip, en tanke som förfäktades bland annat av 1700-talsestetikerna Bodmer och Breitinger.

Det som Pirholt tillför är inte minst förståelsen av de olika produktiva element, som kännetecknar romantikens föreställningar

kring mimetisk representation och hur romantikerna aktivt arbetade med att utforska den mimetiska representationens möjligheter – ett utforskande som ytterst hade sociala och politiska implikationer. Det mimesis-begrepp som vi möter i den romantiska romanen hade som syfte att förena en borgerlig verklighetssyn med en idealistisk utopism. I romankonsten försökte de tidiga tyska romantikerna att skapa ett kritiskt rum varifrån det moderna samhällets former och konflikter kunde utforskas och varifrån kritiska motbilder kunde etableras.

Det bestående intrycket är att Pirholts *Metamimesis* är en värdefull, i många avseenden imponerande, studie som förtjänstfullt bidrar till att bryta ner den dikotomiska spaltning mellan upplysning och romantik som länge varit förhärskande inom forskningen.

Jon Helgason

Merethe Roos, *Enlightened Preaching: Baltasar Münter's Authorship 1772–1793* (Leiden & Boston: Brill, 2013). 280 pp.

Malgré un regain d'intérêt qui se manifeste depuis une ou deux décennies, la littérature homilétique reste un champ encore peu exploré. Merethe Roos propose ici une étude de cas assez restreinte qui a cependant le mérite de poser des questions plus générales. Le prédicateur considéré est surtout connu pour le rôle de conseiller spirituel qu'il joua auprès du comte Struensee après son emprisonnement, mais la monographie que lui consacre M. Roos traite de la période qui suit l'affaire Struensee et ne prend donc guère position sur la question de la véracité du récit de conversion publié par Münter. Pasteur allemand exerçant son ministère dans la paroisse luthérienne très influente de Saint-Pierre à Copenhague, Münter laissa de nombreux écrits, surtout imprimés mais parfois aussi manuscrits. Ce sont les ser-